

Saarna kirkolliskokouksen avajaismessussa 3.11.2020

22. sunnuntai helluntaista, Uskonpuhdistuksen muisto

Jari Jolkkonen, Kuopion hiippakunnan piispa

”Hän tahtoi, että uskovien koko elämä olisi parannusta”

Evankeliumi

”Kun Jeesus sai kuulla, että Johannes oli vangittu, hän siirtyi Galileaan. Nasaretiin hän ei enää jäänyt, vaan hän asettui Kapernaumiin, joka on järven rannalla Sebulonin ja Naftalin heimojen alueella. Tästä lähtien Jeesus julisti: »Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle!” Matt. 4:12,17.

Sisaret ja veljet Kristuksessa, rakkaat työtoverit kirkolliskokouksessa,

Näin uskonpuhdistuksen muistopäivän viikolla tuntuu miellyttävältä jakaa kanssanne havainto, että kun mitataan yhteiskunnan vakautta, demokratiaa, hyvinvointia ja tasa-arvoa, luterilaiset Suomi ja Pohjoismaat keikkuvat jatkuvasti kärjessä. Kansainväliset asiantuntijatkin kehuvat. Vaikka ansio kuuluu monille aatevirtauksille, kyllä se kuuluu myös luterilaisuudelle. Ei uskonpuhdistuksen projekti siis ihan vihkoon ole mennyt. Savoksi sanottuna: ei meidän tarvihe iletellä eikä allekkynsiin kyyristellä.

Toisaalta ylpeään leijumiseenkaan ei ole aihetta. Kun lukee uusinta kirkon nelivuotiskertomusta, mieleen hiipii kysymys, kuinka pian Suomi on lopullisesti ”puhdistettu” uskosta.

Tänä vuonna kirkolliskokousviikolla luetaan reformaation muistopäivän Raamatun lukukappaleita. Meille tekee hyvää palata juurille ja kysyä, mistä koko ryllinki lähti pyörimään.

Reformationens minne firas på allhelgonaftonen av en speciell anledning. Den saksiska landshövdingen Fredrik den Vise hade som vana att sätta fram en stor samling relikier i kyrkan i Wittenberg just på Allhelgonadagen. En del av Jesu kors, en fjäder från den Helige Ande och hundratals andra attraktioner, som man trodde förmedlade nåd. Detta irriterade den unga professorn i exegetik. Han hade redan tidigare skrivit kritiskt om avlat och relikier.

Siksi Martti Luther julkaisi 95 aneteesiä juuri pyhäinpäivän aattona. Ne oli laadittu latinan kielellä, ja tarkoitettu vain oppineille. Mutta kuten tiedämme, niille kävi kuin sisäpiirin some-päivitykselle, joka karkaa käsistä, leviää viraaliksi ja synnyttää tuhansia tykkäyksiä ja vastakirjoituksia, trollausta ja vihapuhetta.

Aneteeseihin tiivistyy Lutherin teologian ydin – ja myös luterilaisen reformaation alkuräjähdyks ja aatteellinen alkuperä. Mutta mistä tuossa maailmaa muuttaneessa kirjoituksessa oli tarkkaan ottaen kyse? Mitä siinä vastustettiin ja mitä tavoiteltiin?

Raha-tulkinta sanoo: aneteeseissä vastustettiin uskonnon ja rahan sekoittamista, maksullista armoa. Tulkinnassa on perää, silti se ei ole riittävän tarkka. *Valta-tulkinta* väittää: teeseissä vastustettiin paavin valta-asemaa ja haluttiin puolustaa kaikkien uskovien oikeutta lukea ja tulkita Raamattua. Tässäkin on perää, mutta kysymys paavin toimivallan rajoista on sekin lopulta vain sivuteema. *Armo-tulkinta* sanoo: teeseissä vastustettiin hyviä tekoja ja puolustettiin käsitystä, jonka mukaan Jumalan armo vapauttaa meidät hyvien tekojen suorittamisesta. Tämä tulkinta ei ole vain puutteellinen. Se on väärä.

Tehdään tämä yksinkertaiseksi: sinun ei tarvitse olla keskiajan tutkija ymmärtääksesi, mikä oli reformaation käynnistäneiden aneteesien ydin, siis nuottiavain ja etumerkki, joka antaa sävellajin koko teokselle. Se on ensimmäinen teesi. Ja se kuulu näin:

”1. Kun Herramme ja Mestariimme Jeesus Kristus sanoi: ”Tehkää parannus” jne. (Mt 4:17), hän tahtoi, että uskovien koko elämän tulisi olla parannusta.”

Tässä on ydin, muut teesit ovat tämän kommentaaria. Tästä kaikki alkoi ja siksi olemme tässä. Ydinteesissään Luther ei kiinnitä huomiota itseensä, vaan Kristuksen evankeliumiin. Hän viittaa Matteuksen evankeliumin 4. luvun kohtaan, jossa Vapahtaja aloittaa julkisen toimintansa kuuluttamalla: ”Kääntykää, tehkää parannus, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle.” Tätä ennen Jeesus on ottanut vastaan kasteen, ja kaste on vienyt hänet, ei kylpylään uskovaisten hemmoteltavaksi, vaan erämaahan Paholaisen kiusattavaksi. Kun Jeesus on *itse ensin* käynyt läpi kiusaukset ja koettelemukset, hän saapuu ihmisten ilmoille ja aloittaa julkisen tehtävänsä julistamalla: ”Kääntykää, tehkää parannus, taivasten valtakunta on tullut lähelle.”

Ensimmäinen teesi siis paljastaa, mistä koko reformaatio lähti liikkeelle: sen kuuluttamisesta, että evankeliumi kutsuu pyhään elämään, jonka tulee olla jatkuvaa kilvoittelua, jatkuvaa nöyryymistä, jatkuvaa sydämen avaamista Jumalalle, koko elämän mittainen matka. Tämä selittää, mikä aneiden ostamisessa ja pyhänjäännösten ihastelussa ärsytti Lutheria. Se, että ne antavat houkuttelevan perustelun helpolle pintahengellisyydelle. Ne ajavat kristityt kaltevalle pinnalle, jossa hän voi ajatella: Kun ostan aneen, elän armossa ja olen turvassa, eikä minun tarvitse kilvoitella tai korjata omaa elämää. Ane siis häiritsee kirkon opetusta *hyivistä teoista* tekemällä oman parannuksen teon turhaksi. Ane lupaa rauhaa, Kristus lupaa ristiä.

Tämä korostus käy ilmi toisesta ja kolmannesta teesistä, joissa reformaattori haluaa korjata oman aikansa väärinkäsityksiä. Kristuksen kehoitus ”tehkaa parannus” (lat. *poenitentiam agite*) ei tarkoita papille tunnustettua yksityisriippiä, parannuksen sakramenttia (lat. *sacramentum poenitentiae*), vaikka rippi hyvä asia onkin (teesi 2). Sitä ei pidä myöskään kaventaa tarkoittamaan vain ihmisen mielessä tapahtuvaa sisäistä katumusta, sillä ”se ei ole katumusta lainkaan, ellei se vaikuta myös ulospäin tekoina lihan kuolettamiseksi” (teesi 3). Oikeita, Jumalan käskemiä hyviä tekoja ovat esimerkiksi Jumalan sanan kuuleminen, rukous ja laupeuden osoittaminen köyhille (teesit 41-55).

Teeseissä siis vastustetaan ennen kaikkea pinnallista hengellisyyttä, hemmottelevaa light-kristillisyyttä, Dietrich Bonhoefferin sanoin halpaa armoa, joka sisältää lupauksen armosta, mutta josta on tiputettu pois Kristuksen kutsu kääntymykseen ja kuuliaisuuteen. Teesit muistuttavat, että evankeliumi kutsuu jatkuvaan katumukseen ja nöyryymiseen, jatkuvaan oman elämän korjaamiseen, jatkuvaan taisteluun omaa syntiä vastaan ja siten myös hyviin tekoihin. Tämä paljastuu lopullisesti

viimeisten teesien loppunousussa, johon reformaattori lataa lopullisen tyrmäyksen kosiskelevalle wellness-kristillisyydelle:

92. Menkööt pois kaikki profeetat, jotka julistavat Kristuksen kansalle: ”Rauha, rauha”, vaikka mitään rauhaa ei ole! (Jer 6:14, 8:11, Hes 13:10,16).

93. Menestykööt kaikki profeetat, jotka julistavat Kristuksen kansalle: ”Risti, risti”, eikä mitään ristiä ole!

94. Kristittyjä tulee kehottaa seuraamaan Herraansa Kristusta läpi rangaistuksen, kuoleman ja helvetin.

95. ja siten luottamaan enemmänkin siihen, että he pääsevät taivaaseen monien ahdistusten kuin varman rauhan kautta (Apt. 14:22).

Arvoisat kirkolliskokousedustajat, sallikaamme itsellemme vähän ilkikurinen kysymys: Kelpaisiko tällainen puhe osaksi kirkkomme strategiaa? Jos joku edustajaveri esittäisi strategiaan lisättäväksi lisälauseen ”kristittyjä tulee kehottaa seuraamaan Kristusta läpi rangaistuksen, kuoleman ja helvetin, ja siten luottamaan siihen, että he pääsevät taivaaseen monien ahdistusten kuin varman rauhan kautta”, saisiko esitys meidän vankkumattoman kannatuksemme? Kysymys on kohtuuton, nythän on eri aika, eri kieli ja eri haasteet. Totta. Mutta eikö evankeliumi ole silti sama?

Karkea tapa myydä ja ostaa armoa anekirjoilla on jäänyt historian romukoppaan. Sinne se kuuluukin. Silti me nykykristityt emme ole turvassa kiusaukselta kehittää tapoja, joilla väistämme evankeliumin kutsun oman elämän korjaamiseen. On helppo esittää parannusvaatimuksia toisille – valtiovallalle, hallitukselle, Huoltovarmuuskeskukselle, kirkolle, puolisolle tai poliittisille vastustajille – mutta vaikeaa nöyrytyä ja mennä itseensä. Kristuksen kutsu kääntymykseen on jotakin muuta, kuin sellainen aktivismi, jossa istahdetaan pehmeälle sohvalle, avataan makea siideri ja ryhdytään somettamaan myrkyllisiä viestejä poliittisen kentän vastakkaiselle laidalle.

Sisaret ja veljet, ensimmäisen teesin sanoma, Kristuksen kutsu kääntymykseen, ei ole elämää tukahduttava, vaan vapauteen kutsuva. Se on täynnä rakkautta. Se on pohjimmiltaan kutsu avata sydän – tai strategiaamme sanoin – avata ovet jatkuvasti Jumalalle ja hänen hyvyydelleen. Se on kutsu luopua itse keksityistä jumalakuvista, ja kuunnella Jumalan omaa puhetta. Se on kutsu hylätä kaikki pelot ja turvautua joka päivä Jumalan armoon Kristuksessa. Se on elämää Kristuksen läsnäolossa, joka ei vain katso vierestä, vaan joka lohduttaa, parantaa ja uudistaa meitä. Koska se on kutsu elää todeksi Jumalan valtakunnan esimakua, se on myös kutsu katsoa rakastavasti köyhiin, sairaisiin ja apua tarvitseviin. Ja se on kutsu meille katsoa lempeästi toinen toisiimme, siis kutsu yhteyteen. Kristus kutsuu meitä, erilaisina ja erimielisinäkin, kilvoittelemaan ja kulkemaan yhdessä keskinäisessä kunnioituksessa.

Toivon ja rukoilen, että työlään kokousviikon aikana jaksaisimme kuunnella toista ja ponnistella yhteisessä uskossa ja rakkaudessa. Silloin myös jatkamme reformaation perinnettä omassa kirkossamme ja yhdessä toisten kristittyjen kanssa. Hyvä Jumala meitä tähän auttakoon.